

Asia: YM008:00/2015, YM029:00/2016

Luonnos hallituksen esitykseksi (ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittaminen)

1. Hallituksen esityksen yleisperustelut

Yleiset kommentit lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevista lakiehdotuksista

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri lausuu tässä maakunnallisen ympäristöjärjestön käytännön kokemusten pohjalta. Me seuraamme systemaattisesti valtionhallinnon luvittamia hankkeita ja YVA-projekteja alueellamme. Lausumme niistä tarvittaessa itse, yhdessä paikallisyhdistystemme kanssa tai paikallisyhdistyksiämme niiden lausunnoissa tarvittaessa avustaen.

Ajatus ympäristöllisten lupien integroinnista on lähtökohtaisesti hyvä. Teoriassa se mahdollistaa hankekokonaisuuksissa eri lakien ja prosessien väliin putoavien asioiden ja erilaisten yhteisvaikutusten paremman huomioon ottamisen. Yhdessä digitalisaation kanssa se voi helpottaa kaikkien osapuolten työtä.

Käytännön haasteena näemme sen, että kun lupa-asioita yhdistetään, niiden asiakirjamateriaali kasvaa. Samalla lisääntyy eri asioiden asiantuntijoiden ja lausunnonantajien keskinäisen konsultoinnin tarve. Tämä lisää tarvetta lausuntoaikojen pidentämiseen. Muuten on uhkana aikapula, joka on erityisen vakava vapaaehtoisuudelta ja pienillä voimavaroilla toimiville organisaatioille sekä kuntien lautakunnille.

Valtion lupa- ja valvontaviranomaisen (Luova) perustaminen käsittelemään näitä hankkeita olisi parannus nykytilaan. Luovan valmistelussa on kuitenkin poistettu nyt yleisen edun yksikkö ja sen valitusoikeus. Se vaarantaa erityisesti yhden luokun hankkeiden laadun ja laillisuuden valvontaa. Jos Luovasta rupeaa tulemaan ongelmallisia päätöksiä, niistä joudutaan tekemään yhä enemmän valituksia. Lisäksi muutoksenhaut kaatuvat käytännössä yhä enemmän kansalaisjärjestöjen niskaan.

Yleiset kommentit YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevista lakiehdotuksista

YVA on informaatio-ohjausta – tiedonhankintaa eri lupia ja muita päätöstyä varten. Siksi YVAN tulee ehdottomasti tapahtua ennen lupavaihetta. Tämä on erityisen tärkeää yhden luukun hankkeissa, joissa monien lakien mukaisia lupia ja prosesseja niputetaan yhteen.

Lupahakemusta ei saa missään nimessä jättää ennen kuin YVA on päätynyt sen tuloksien sisältämään arviointiselostukseen, sen lausuntokierrokseen ja YVAN päättävän perustellun päätelmän antamiseen.

Jos lupahakemuksen saa jättää samaan aikaan kuin YVA-selostuksen, YVAN tuloksista annetut lausunnot ja perusteltu päätelmä eivät enää vaikuta lupahakemukseen. Se veisi YVAN merkitykseltä pohjan pois. YVasta tulisi pelkkä muodollisuus.

Kun me olemme lausuneet suurhankkeista, työtämme on helpottanut suuresti että lupahakemusta on voitu verrata YVA-yhteysviranomaisen lausuntoon (perusteltu päätelmä). Siitä on nähty onko YVAN tulokset, omat ja muiden lausunnonantajien havainnot sekä yhteysviranomaisen mahdolliset täydennysvaatimukset otettu huomioon vai ei. Nyt esitetty YVA-selostuksen ja luvan lausuntovaiheen yhdistäminen veisi tämän tärkeän mahdollisuuden. Se heikentäisi lupalausuntojen laatua ja merkitystä. Jos YVA-lausunnoissa ja perustellussa päätelmässä olisi joku olennainen asia, joka pitäisi ottaa luvituksessa huomioon, eivät lausunnonantajat voisi enää ottaa siihen kantaa lupavaiheessa. Ensimmäinen mahdollisuus olisi vasta valitusvaihe. Tämä pidentäisi ja raskauttaisi prosessin kokonaiskestoa lyhentämisen sijaan. Tämä olisi kaikkein vähiten toiminnanharjoittajan edun mukaista.

2. Hallituksen esityksen vaikutukset

Pyydämme erityisesti arvioimaan esitettyjä taloudellisia vaikutuksia suhteessa lausunnonantajan omaan asemaan.

Lausunnon tekovaiheessa lausunnonantajien työn määrä ja asiantuntijoiden konsultoinnin tarve kasvaa. Jos tätä ei korvata pidemmällä lausuntoajalla, se lisää painetta käyttää konsultteja. Siihen vapaaehtoisjärjestöillä ei ole varaa, mikä johtaisi osallistumisen heikentymiseen.

Myös jos päätöksenteon taso heikkenee YVA-selostuksen ja perustellun päätelmän liian myöhäisen lausuntovaiheen takia tai Luovan yleisen edun yksikön valitusoikeuden poiston takia, ympäristöjärjestöt joutuvat hakemaan yhä useammin muutosta päätökseen. Se lisää järjestöjen ja haitankärsijöiden työtä ja kustannuksia.

Onko esityksessä jäänyt joitakin olennaisia vaikutuksia huomioimatta? Jos on, niin mitä?

Jos lausuntovaiheen kiire kasvaa, mahdollisuus siihen että merkittäviä ympäristövaikutuksia jää huomaamatta kasvaa. Jos virheitä ja ympäristöonnettomuuksia joudutaan jälkeinpäin korjaamaan, se lisää kokonaiskustannuksia toiminnanharjoittajille ja yhteiskunnalle.

Minkälaisiin tilanteisiin arvioitte lupahakemusten tai YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamisen käytännössä soveltuvan?

YVAN ja luvan yhteensovittaminen on vahingollista ja turhaa, koska joka hankkeelle on löydettävissä vaihtoehtoja (ellei sijaintipaikkaa, niin ainakin määrä, laatu, tekniikka, raaka-aine, päästöjen hallintakeinot jne.).

3. Kommentit pykäläehdotuksiin ja niiden perusteluihin (ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittaminen)

- Yhteensovittavat lupamenettelyt (1-4 §)

Periaatteessa kannatettava asia, mutta pykälämuotoilut ovat maallikolle epäselviä.

- Yhteensovittava viranomaisen (5 §)

Näin monimutkaisissa hankkeissa luvittajan tulee lähtökohtaisesti olla Luova.

- Hakijan neuvonta (6 §)

Ennakkoneuvottelut ovat hyvä käytäntö, mutta mukaan tulisi kutsua myös ympäristöjärjestöt ym.

Muistio tapaamisesta tulee julkaista internetissä mahdollisimman pian.

- Yhteensovittamisen aloittaminen ja keskeyttäminen (7 ja 13 §)

Ilman muuta myös yhteen sovittavalla viranomaisella pitää olla mahdollisuus keskeyttää prosessi, ei vain toiminnanharjoittajalla.

- Määräajat käsittelyvaiheille (8, 12 §)

Määräaikojen tulee olla tavoitteellisia, ei sitovia.

- Hakemusten täydentäminen (9 §)

Täydentämisvaatimuksia on tärkeää voida tehdä luvituksen eri vaiheissa.

- Lupahakemuksista kuuleminen (10-11 §)

Yhdistettävissä asioissa lausuntoaineistojen laajuus kasvaa. Se lisää tarvetta yhtä asiaa pitemmälle lausuntoajalle.

Usein meidän maakunnallisten piirijärjestöjen on kuultava lausunnosta paikallisyhdistyksiämme ja joskus myös tutkijoita ym. asiantuntijoita.

Esitetty 30 päivää lausuntoajaksi on näistä syistä liian vähän. Yhden luukun hankkeissa tulee noudattaa esimerkiksi YVA-lain mahdollistamia 60 päivän lausuntoaikoja.

- Lupapäätösten antaminen (14-15 §)

Päätöksien antamisen tulee olla selvää ja esimerkiksi viimeinen valituspäivä tulee merkitä päätöksiin.

- Lupamaksut (16 §)

Yhden luukun prosessi lisää viranomaisen työtaakkaa. Siitä syntyvästä lisätyöstä on voitava laskuttaa riittävästi. Lupamaksut tulee ohjata työn tekevälle viranomaistaholle, jotta niille voidaan turvata riittävät voimavarat asioiden ripeään ja laadukkaaseen valmisteluun.

- Voimaantulo (17 §)

Lain tulee tulla voimaan vasta kun Luova on toiminnassa. Lisäksi lain seurauksista tulee tehdä seurantatutkimus.

- Ympäristönsuojelulain 47 c §, vesilain 11:1, luonnonsuojelulain 72 a §, maa-aineslain 4 c §, maankäyttö- ja rakennuslain muutokset, kaivoslain 40 a § ja kemikaaliturvallisuuslain 104 e §

-

- Ympäristönsuojelulain 47 b §, vesilain 12 a § sekä luonnonsuojelulain 72 b ja 61.5 §

-

4. Kommentit pykäläehdotuksiin ja niiden perusteluihin (YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittaminen)

- YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittaminen (YVA-laki 5 §, 22 a.1 ja 25 §)

Ei käy päinsä, että YVA-arviointiselostuskin voitaisiin jättää lupahakemuksen jälkeen (25 §). Selostus ja perusteltu päätelmä pitää ehdottomasti jättää yhden luukun hankkeissa ennen lupahakemusta. (YSL:ssä käytössä oleva yhdistämismahdollisuus ei sovi yhden luukun hankkeisiin, joissa käytetään monia lakeja ja jotka ovat monimutkaisempia hankkeita.)

YVAN tulosten, selostuksen lausuntokierroksen sekä perustellun päätelmän pitää voida vaikuttaa vaihtoehtojen valintaan ja lupahakemukseen. Muuten niillä ei ole mitään virkaa ja YVasta tulisi pelkkä tyhjä muodollisuus.

- Ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisen yhdistäminen (YVA-laki 22 a.2 ja 27 §, ympäristönsuojelulain 44 a §, vesilain 11 a §)

Pätevä YVA-konsultti osaa tehdä hankkeelle aina hyviä vaihtoehtoja. Vaikka sijoituspaikka olisi sama, hanketta voi varioida monella muulla ympäristöön vaikuttavalla asialla: tuotannon määrä, laatu, tekniikka, raaka-aine, päästöjen hallintamenetelmät jne.

5. Muut kommentit

Voitte kirjoittaa tähän mahdolliset muut kommentit esityksestä

Lupien voimaantulo ennen muutoksenhakua olisi erityisen ongelmallista yhden luukun hankkeissa, koska niissä on yhdistetty monta lakia ja prosessia yhteen.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Tapani Veistola, puhelin 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Laura Räsänen

Tapani Veistola

puheenjohtaja

erityisasiantuntija

Veistola Tapani

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry